

การศึกษาปัจจัยและเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดอันดับ มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก University Ranking: A Study of Criteria

- แพรดาว พูพานิชย์พุกษ์
- นักวิจัยประจำฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- E-mail: praedau__foo@utcc.ac.th
-
- ลลิตา ปริดากรณั
- นักวิจัยประจำฝ่ายวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- E-mail: lalida__pre@utcc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัจจัยและเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก” นี้ ได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.) จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบ/วิธีการและเกณฑ์การประเมินสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยองค์กรในต่างประเทศ 6 องค์กร จาก 5 ประเทศ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการประเมินเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทย และ/หรือเป็นแนวทางสำหรับมหาวิทยาลัยที่จะเข้ารับการประเมินเพื่อจัดอันดับกับองค์กรจัดอันดับในต่างประเทศ การวิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร งานวิจัยและ website ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารด้านนโยบายการศึกษาของประเทศ กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัย และกลุ่มผู้ที่ศึกษา ทำงานวิจัยและติดตามการประเมินการจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำในระดับโลก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา จากการวิจัยพบว่า ประเทศไทยควรเริ่มจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในประเทศก่อน โดยหน่วยงานที่จะเป็นผู้จัดอันดับมหาวิทยาลัยควรเป็นหน่วยงานที่เป็นกลางและเป็นอิสระจากรัฐ โดยรัฐให้การสนับสนุน เพื่อป้องกันเรื่องความลำเอียง (bias) ซึ่งจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนก็ได้ และควรเกื้อหนุนกันระหว่างหน่วยงานที่จัดอันดับและผู้ที่ได้ประโยชน์จากการจัดอันดับ การจัดอันดับมหาวิทยาลัยควรจัดทั้งในภาพรวมและจัดกลุ่ม

เป็นสาขาวิชาเนื่องจากมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีจุดเด่น จุดแข็งและศักยภาพที่แตกต่างกัน รูปแบบ/วิธีการและตัวบ่งชี้ต่างๆ ที่องค์กรต่างประเทศใช้ในการจัดอันดับสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้ แต่ควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทการจัดการศึกษาของประเทศไทย และเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ สรรหาง่าย ไม่ซับซ้อนมากนัก คุ่มค่าต่อการลงทุนแต่ต้องสะท้อนความเป็นจริงเรื่องของการวัดเพื่อประเมินจัดอันดับ ภาครัฐ มหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดอันดับมหาวิทยาลัย ต้องร่วมมือกัน และมีใจที่เปิดกว้างยอมรับผลการประเมิน เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศเกิดการพัฒนานั้นจะนำมาซึ่งคุณภาพ มาตรฐาน และความสามารถในการแข่งขันบนเวทีการจัดการศึกษาระดับโลก

คำสำคัญ: การจัดอันดับ การจัดอันดับมหาวิทยาลัย

Abstract

A study on “University Ranking: A Study of Criteria” sponsored by the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand (APHEIT) was conducted to: 1) examine the forms/methods and criteria used by six organizations in five countries in ranking the universities in their countries, and 2) find some guidelines to rank universities in Thailand or for Thai universities to prepare themselves to enter the ranking process carried out by foreign organizations. The data sources were documents, publications and research studies related to appraisal and ranking of universities in Thailand and abroad by the six afore-mentioned organizations. Also, in-depth interviews were conducted to collect data from three target groups, namely, administrators of the national education policy, university administrators and those studying and following the ranking of world leading universities. Content analysis was made to describe the data. The findings were summed up as follows: Thailand should begin with ranking universities in Thailand by an independent organization (public or private) to avoid bias. Individual universities as a whole, and individual disciplines should be ranked independently because each university has different strengths and potentials. Although the forms/methods and indicators used by the foreign organizations can be adopted to rank universities in Thailand, they should be adapted to suit the Thai educational context. The government, universities and related agencies must be convinced of the importance of ranking universities in Thailand. All

universities should cooperate and accept the results of the appraisal so that higher education can be developed to reach global standards.

Keywords: Ranking, University Ranking

บทนำ

รัฐบาลของประเทศที่พัฒนาแล้วจะให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยอย่างมาก ให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านอย่างเพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ในหลายๆ ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ฯลฯ มุ่งที่จะปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การจัดอันดับมหาวิทยาลัย (University Ranking) เป็นกลไกหนึ่งในการปรับปรุงและพัฒนา มหาวิทยาลัย ในประเทศของตน ประเทศไทยก็เช่นกันควรตระหนักถึงความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนา มหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติบนเวทีระดับโลกได้ โดยอาจใช้การจัดอันดับมหาวิทยาลัยมาเป็นกลไกหนึ่งในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวงานวิจัยเรื่องนี้จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการประเมินเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทย เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับมหาวิทยาลัยของไทยที่จะเข้ารับการประเมินเพื่อจัดอันดับกับองค์กรจัดอันดับในต่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ผลของการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับ

อุดมศึกษาของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษารูปแบบ/วิธีการและเกณฑ์การประเมินสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัย โดยองค์กรในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา แคนาดา จีนและออสเตรเลีย
2. ศึกษาแนวทางการประเมินเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทย และ/หรือเป็นแนวทางสำหรับมหาวิทยาลัยที่จะเข้ารับการประเมินเพื่อจัดอันดับกับองค์กรจัดอันดับในต่างประเทศ

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษา รูปแบบ/วิธีการ และเกณฑ์การประเมินสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัย โดยองค์กรในต่างประเทศ ทั้งหมด 6 องค์กร จาก 5 ประเทศ ได้แก่
 - 1) ประเทศอังกฤษ โดย The Times Higher Education Supplement ของนิตยสาร Times ฉบับพิมพ์เผยแพร่วันที่ 5 November 2004
 - 2) ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยนิตยสาร The US News & World Report ฉบับพิมพ์เผยแพร่วันที่ 20 August 2004
 - 3) ประเทศแคนาดา โดยนิตยสาร Maclean ในการจัดอันดับปี 2004
 - 4) ประเทศจีน โดย Shanghai Jiao Tong

University ในการจัดอันดับปี 2005

5) ประเทศจีน โดย Netbig Chinese University ในการจัดอันดับปี 2001

6) ประเทศออสเตรเลีย โดยหนังสือพิมพ์รายวัน The Australian ฉบับพิมพ์เผยแพร่วันที่ 12 August 2005

2. การวิจัยในครั้งนี้ ไม่รวมถึงการกำหนดน้ำหนักคะแนนของแต่ละตัวบ่งชี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้า งานวิจัยและ website ที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) กับการประเมินและจัดอันดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและต่างประเทศ 6 องค์กร จาก 5 ประเทศ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ต่อกลุ่มเป้าหมาย 8 ท่าน ใน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารด้านนโยบายการศึกษาของประเทศ กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัย และกลุ่มผู้ที่ศึกษา ทำงานวิจัยและติดตามการประเมินการจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำในระดับโลก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Questionnaire) ซึ่งมีประเด็นคำถามดังนี้

1. การจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกขององค์กรจัดอันดับมหาวิทยาลัยนั้น ทำไปเพื่ออะไร และใครเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัย

2. หน่วยงานใดควรเป็นผู้จัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

3. การจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทยควรจัดในรูปแบบใด

4. องค์กรประกอบและตัวบ่งชี้ที่องค์กรต่างประเทศใช้ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร สำหรับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทยและ/หรือมหาวิทยาลัยของไทยจะเข้ารับการประเมินเพื่อจัดอันดับกับองค์กรต่างประเทศ หากไม่เหมาะสม ไม่เหมาะสมเพราะอะไร

5. ข้อจำกัดปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข และแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยของไทย

6. บทบาท นโยบาย และการส่งเสริมของรัฐในการผลักดันมหาวิทยาลัยของไทยให้ก้าวเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในระดับโลก

ผลการวิจัย

รูปแบบ/วิธีการในการประเมินเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยองค์กรในต่างประเทศ

จากการศึกษา รูปแบบ/วิธีการในการประเมินเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัย โดยองค์กรในต่างประเทศ เป็นดังนี้

The Times Higher Education Supplement ของนิตยสาร *Times* เป็นองค์กรจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทยของประเทศไทย จัดอันดับมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ การจัดอันดับจะรวบรวมข้อมูลและให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละตัวบ่งชี้ โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักวิชาการเพื่อสำรวจ peer review และเก็บข้อมูลอื่นๆ จากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นิตยสาร *The US News & World Report* เป็นองค์กรจัดอันดับของประเทศสหรัฐอเมริกา จัดอันดับมหาวิทยาลัยเฉพาะมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ก่อนการจัดอันดับจะจัดกลุ่ม

มหาวิทยาลัยตามลักษณะการจัดกลุ่มของคาร์เนจิส (Carnegie Classifications) ซึ่งแบ่งมหาวิทยาลัยเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ National Universities, Liberal Arts Colleges, Universities—Master’s และ Comprehensive Colleges—Bachelor’s การจัดอันดับจะรวบรวมข้อมูลและให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละตัวบ่งชี้โดยสำรวจความเห็นของผู้บริหารสถาบันการศึกษาเพื่อให้คะแนนในส่วน peer assessment และเก็บข้อมูลอื่นๆ จากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นิตยสาร *Maclean* เป็นองค์กรจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศแคนาดา จัดอันดับมหาวิทยาลัยเฉพาะมหาวิทยาลัยในประเทศแคนาดา เท่านั้น ก่อนการจัดอันดับจะจัดกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีความเทียบเท่ากัน 3 กลุ่ม ได้แก่ Undergraduate Universities, Comprehensive Universities และ Medical-Doctoral Universities การจัดอันดับจะรวบรวมข้อมูลและให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละตัวบ่งชี้โดยส่งแบบสอบถามไปยังมหาวิทยาลัย ส่งแบบสำรวจไปยังเมือง/มณฑลต่างๆ เพื่อสำรวจความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย เก็บข้อมูลจากนักศึกษาและเก็บข้อมูลการได้รางวัลของคณาจารย์จากองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

Shanghai Jiao Tong University เป็นองค์กรจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศจีน จัดอันดับมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ การจัดอันดับจะรวบรวมข้อมูลและให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละตัวบ่งชี้โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก website และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

Netbig Chinese University เป็นองค์กรจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศจีน จัดอันดับมหาวิทยาลัยเฉพาะมหาวิทยาลัยในประเทศจีน เท่านั้น การจัดอันดับจะรวบรวมข้อมูลและให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละตัวบ่งชี้โดยรวบรวมข้อคิดเห็นของการประเมินปี 2000 จากผู้เชี่ยวชาญสาขาต่างๆ ในสังคม โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเป็นที่ปรึกษา และให้ข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงวิธีการประเมินและระบบการจัดอันดับของปี 2001 ปรับปรุงตัวบ่งชี้และการให้น้ำหนักคะแนนของปี 2001 ใช้ทฤษฎี *Stratum Analysis* และ *Delphi Analysis* และทำการวิเคราะห์ด้วย *Schematized Statistic Analysis* เพื่อหาตัวบ่งชี้และน้ำหนักคะแนนที่เหมาะสม

หนังสือพิมพ์รายวัน *The Australian* เป็นองค์กรจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศออสเตรเลีย จัดอันดับมหาวิทยาลัยเฉพาะมหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลียเท่านั้น การจัดอันดับจะรวบรวมข้อมูลและให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละตัวบ่งชี้โดยส่งแบบสอบถาม CEQ: Course Experience Questionnaire และเก็บข้อมูลอื่นๆ จากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เกณฑ์ในการประเมินเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยองค์กรในต่างประเทศ

เกณฑ์ในการประเมินเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยองค์กรในต่างประเทศ ทั้ง 6 องค์กร แสดงได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบของตีประกอบ ตัวอย่าง และนำหนักคะแนนของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยองค์กรในต่างประเทศ

	The Times Higher Education Supplement	The US News & World Report *	Macleans **	Shanghai Jiao Tong University	Netbig Chinese University	The Australian	จำนวนองค์กรจัดอันดับที่เลือกไว้ตัวบ่งชี้
I. หลักสูตร							
1.1	จำนวนวิชาสำคัญต่อคณะ				4.6%		1
1.2	จำนวนวิชาพื้นฐานสำคัญของสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์				4.4%		1
2. อาจารย์							
2.1	ร้อยละของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกหรือปริญญาสูงสุดในสาขานั้น	3%	3%				2
2.2	อัตราส่วนของอาจารย์ที่สอนเต็มเวลาที่ขบทำ	1%					1
2.3	จำนวนอาจารย์ที่ได้รับรางวัลโนเบลหรือเหรียญทอง			20%			1
2.4	จำนวนอาจารย์ที่ได้รับรางวัลในระดับชาติ		3%				1
2.4	ร้อยละของอาจารย์ต่างชาติ	5%					1
2.5	อัตราส่วนอาจารย์สอนนักศึกษา หรืออัตราส่วนนักศึกษาต่ออาจารย์	20%	1%				2
2.6	อัตราส่วนของอาจารย์ระดับปริญญาเอกในคณะ				19%		1
3. กระบวนการเรียนการสอน							
3.1	ความเป็นเลิศทางการสอน					18.5%	1
3.2	ขนาดชั้นเรียน		8%	15%			2
3.3	ร้อยละของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่สอนโดย tenured and tenured track-professors			3%			1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และน้ำหนักคะแนนของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยองค์กรในต่างประเทศ (ต่อ)

	The Times Higher Education Supplement	The US News & World Report *	Maclean**	Shanghai Jiao Tong University	Netbig Chinese University	The Australian University	จำนวนองค์กรจัดอันดับที่เลือก
	5%						1
4. นักศึกษา							
4.1 ร้อยละของนักศึกษาต่างชาติ							1
ร้อยละของนักศึกษาต่างชาติในชั้นปีที่ 1	0.5%						1
4.2 อัตราส่วนนักศึกษาต่างชาติต่อนักศึกษา ชั้นปีที่ 1	1.5%						1
4.3 อัตราการรับเข้า	1.5%				5.9%		2
4.4 คะแนนสอบเข้าของนักศึกษา (ข้อสอบมาตรฐานทั้งประเทศ)	7.5%						1
4.5 อันดับความมีชื่อเสียงของโรงเรียนมัธยม	6%						1
ค่าเฉลี่ยของเกรดเฉลี่ยระดับ ม.ปลายของนักศึกษาที่รับเข้าในชั้นปีที่ 1		11%					1
อัตราส่วนของค่าเฉลี่ยของเกรดเฉลี่ยระดับ ม.ปลายที่รับเข้าทั้งหมดต่อค่าเฉลี่ยของเกรดเฉลี่ยของนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 75% ขึ้นไป		2%					1
4.6 อัตราการออกกลางคัน						10.65%	1
ร้อยละของนักศึกษาที่คงอยู่ในชั้นปีที่ 2 จากนักศึกษาทั้งหมดในชั้นปีที่ 1			2%				1
4.7 อัตราการส่งอยู่ของนักศึกษาปี 1 โดยเฉลี่ย	4%						1
อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท	16%		2%			12.26%	3
จำนวนบัณฑิตระดับปริญญาโท					2.4%		1
จำนวนบัณฑิตระดับปริญญาเอก					4.4%		1
4.8 จำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อต้นนักศึกษารวมทั้งหมด					6.1%		1
4.9 ความสำเร็จของนักศึกษาที่ได้รับรางวัลทางวิชาการในระดับชาติ		3%					1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบ ตัวอย่าง และน้ำหนักคะแนนของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยองค์กรในต่างประเทศ (ต่อ)

	The Times Higher Education Supplement	The US News & World Report *	Maclean**	Shanghai Jiao Tong University	Netbig Chinese University	The Australian	จำนวนองค์กรจัดอันดับที่เลือกไว้ตัวบ่งชี้
5. คุณภาพบัณฑิต							
5.1	จำนวนศิษย์เก่าที่ได้รับรางวัลโนเบลหรือเหรียญทอง			10%			1
5.2	การดำเนินงานของบัณฑิต				11.48%		1
5.3	ความสามารถหรือสมรรถนะของบัณฑิต	5%					1
5.4	การเรียงต่อเต็มเวลาของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา				10.29%		1
6. บัณฑิตออกนุ							
6.1	จำนวนหนังสือในห้องสมุดเฉลี่ยต่อนักศึกษา				4.5%		1
	จำนวนหนังสือและจำนวนหนังสือที่ขยมาทำต่อนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่า		4%				1
6.2	งบประมาณดำเนินการจัดสรรเพื่อการบริหารของห้องสมุดและการฝึกอบรมวิชาการที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์		4%				1
6.3	ร้อยละของงบประมาณที่ใช้ไปเพื่อ update หนังสือและสิ่งพิมพ์ในห้องสมุด		4%		4.2%		1
6.4	จำนวนห้องปฏิบัติการ						1
6.5	ร้อยละของงบประมาณที่ใช้จ่ายเพื่อสวัสดิการนักศึกษา		4.3%				1
6.6	ทุนการศึกษาและเงินอุปถัมภ์สำหรับนักศึกษา		4.3%				1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และน้ำหนักคะแนนของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยองค์กรในต่างประเทศ (ต่อ)

		The Times Higher Education Supplement	The US News & World Report *	Maclean**	Shanghai Jiao Tong University	Netbig Chinese University	The Australian	จำนวนองค์กรจัดอันดับที่เลือกให้ตัวบ่งชี้
องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้								
7. การวิจัย								
7.1	จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง	20%			20%	18.5%		3
7.2	จำนวนนักวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง				20%			1
7.3	จำนวนบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในระดับนานาชาติ			11%	20%			1
7.4	จำนวนอาจารย์และเงินทุนที่ได้รับเพื่อการวิจัยจากหน่วยงานการวิจัย					7.5%		1
7.5	รายได้เฉลี่ยของพนักงานด้านการวิจัยและพัฒนา					2.0%		1
7.6	ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี					1.5%		1
8. การเงินและงบประมาณ								
8.1	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อนักศึกษา		10%	3.3%				2
8.2	เงินเดือนและค่าตอบแทนอื่นๆ สำหรับคณาจารย์		7%					1
9. ความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยในหมู่นักวิชาการ								
9.1	ความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยในหมู่นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ	50%	25%			15%		3
10. การสนับสนุนจากศิษย์เก่า								
10.1	การบริจาคจากศิษย์เก่า		5%	3%				2
11. การประเมินโดยศิษย์เก่า								
11.1	การริเริ่ม การเปลี่ยนแปลง การเป็นผู้นำในสิ่งใหม่ๆ และความเป็นผู้นำด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา			16%				1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบองค์ประกอบ ตัวอย่าง และน้ำหนักคะแนนของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโดยองค์กรในต่างประเทศ (ต่อ)

	The Times Higher Education Supplement	The US News & World Report *	Shanghai Jiao Tong University	Netbig Chinese University	The Australian University	จำนวนองค์กรจัดอันดับที่เลือกใช้ตัวบ่งชี้
12.1	ความสามารถและความชำนาญโดยทั่วไปของมหาวิทยาลัย					1
12.2	ความพึงพอใจโดยรวม					1
12.3	ประสิทธิภาพการดำเนินงานจากขนาดของสถาบัน	10% ***				1

หมายเหตุ : * เลือกใช้ตัวบ่งชี้และน้ำหนักคะแนนในกลุ่ม National Universities มหาวิทยาลัยและเป็นที่ให้สอดคล้องกับบริบทและเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยไทยในปัจจุบัน ที่จัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรีเป็นหลักและเพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัย (Research University)

** เลือกใช้ตัวบ่งชี้และน้ำหนักคะแนนในกลุ่ม Undergraduate Universities มหาวิทยาลัยไทยในปัจจุบัน
 *** คำนวณจากคะแนนรวมทั้งหมดของ 5 ตัวบ่งชี้ก่อนหน้าที่ถูกจัดสรรด้วย Full-Time Equivalent Academic (FTEA) หากสถาบันใดไม่สามารถใช้บ่งชี้ได้ ให้ใช้เพียงคะแนนของ 5 ตัวบ่งชี้เท่านั้น

ที่มา : Academic Ranking of World Universities-2005, 2005; America's Best Colleges 2005; Ranking Criteria and Weights, 2005; Methodology: Ranking Canadian Universities, 2005; Netbig Chinese University Ranking 2001, Why Do We Go on and What Did We Do, 2005; Rankings of Australian Universities, Latest News: DEST Teaching Performance Rankings August 2005, 2005; World University Ranking, 2005

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า ตัวบ่งชี้ที่องค์กรจัดอันดับในต่างประเทศเลือกใช้กันมากที่สุดมีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ โดยทั้งสามตัวบ่งชี้ที่มีองค์กรจัดอันดับที่เลือกใช้จำนวน 3 องค์กร ตัวบ่งชี้ดังกล่าว ได้แก่ (1) อัตราการสำเร็จการศึกษาโดยเฉลี่ย (2) จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง และ (3) ความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยในหมู่นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

ตัวบ่งชี้รองลงมาที่องค์กรจัดอันดับในต่างประเทศเลือกใช้ซ้ำกัน จำนวน 2 องค์กร มีจำนวน 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) ร้อยละของอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือปริญญาสูงสุดในสาขานั้น (2) อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาหรืออัตราส่วนนักศึกษาต่ออาจารย์ (3) ขนาดชั้นเรียน (4) อัตราการรับเข้า (5) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อนักศึกษา และ (6) การบริจาคจากศิษย์เก่า

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า ตัวบ่งชี้ 2 ตัวบ่งชี้ คือ (1) จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง และ (2) ความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยในหมู่นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ นอกจากจะเป็นตัวบ่งชี้ที่มีองค์กรจัดอันดับเลือกใช้กันมากที่สุดแล้ว ยังเป็นตัวบ่งชี้ที่องค์กรจัดอันดับให้นำหนักคะแนนสูงเป็นอันดับต้นๆ ของทั้งสามองค์กรจัดอันดับ โดย (1) จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง มีองค์กรที่เลือกใช้ตัวบ่งชี้ขึ้นเพื่อการจัดอันดับ 3 องค์กร คือ The Times Higher Education Supplement ประเทศอังกฤษ ให้นำหนักคะแนน 20% ของน้ำหนักคะแนนทั้งหมด (อันดับที่ 2 ของน้ำหนักคะแนน) Shanghai Jiao Tong University ประเทศจีน ให้นำหนักคะแนน 20% ของน้ำหนักคะแนนทั้งหมด (อันดับที่ 1 ของน้ำหนักคะแนน) และ Netbig Chinese University ประเทศจีน ให้นำหนักคะแนน 18.5% ของน้ำหนัก

คะแนนทั้งหมด (อันดับที่ 2 ของน้ำหนักคะแนน) และ (2) ความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยในหมู่นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์กรที่เลือกใช้ตัวบ่งชี้ขึ้นเพื่อการจัดอันดับ 3 องค์กร คือ The Times Higher Education Supplement ประเทศอังกฤษ ให้นำหนักคะแนน 50% ของน้ำหนักคะแนนทั้งหมด (อันดับที่ 1 ของน้ำหนักคะแนน) The US News & World Report ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้นำหนักคะแนน 25% ของน้ำหนักคะแนนทั้งหมด (อันดับที่ 1 ของน้ำหนักคะแนน) และ Netbig Chinese University ประเทศจีน ให้นำหนักคะแนน 15% ของน้ำหนักคะแนนทั้งหมด (อันดับที่ 3 ของน้ำหนักคะแนน)

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัย

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย website และการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัย จะก่อให้เกิดการแข่งขันและการพัฒนา เพื่อให้สามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ได้ทั้งในและต่างประเทศ หากแต่มหาวิทยาลัยจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดอันดับ เปิดใจให้กว้าง ยอมรับในผลการประเมินเพื่อจัดอันดับและนำผลของการประเมินนั้นมาเป็นสิ่งผลักดันให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้น

นอกจากนี้การจัดอันดับมหาวิทยาลัยยังเป็นประโยชน์กับนักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครองซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือก และทราบข้อมูลของมหาวิทยาลัยที่ต้องการจะเข้าศึกษาต่อ เป็นประโยชน์ต่อผู้ว่าจ้างบัณฑิตในการคัดเลือก

บุคลากรเข้าทำงาน เป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานสำหรับผู้บริหารมหาวิทยาลัย เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการดำเนินงานแก่มหาวิทยาลัย เช่น หน่วยงานที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นประโยชน์กับผู้ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือระดับนานาชาติกับมหาวิทยาลัย หน่วยงานหรือองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัย ตลอดจนประชาชนทั่วไป

สำหรับประเทศไทย ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าควรเริ่มจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในระดับประเทศก่อน และในกรณีที่มหาวิทยาลัยต้องการจะเข้ารับการประเมินเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัยกับองค์กรจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกนั้น มหาวิทยาลัยของไทยต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ได้คุณภาพ โดยปรับปรุงและพัฒนาเข้าหาเกณฑ์ขององค์กรจัดอันดับที่จัดอันดับมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ

หน่วยงานที่ควรเป็นผู้จัดอันดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าหน่วยงานที่จะเป็นผู้จัดอันดับมหาวิทยาลัยควรเป็นหน่วยงานที่เป็นกลางและเป็นอิสระจากรัฐโดยรัฐให้การสนับสนุน ซึ่งอาจจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนก็ได้ เพื่อป้องกันความลำเอียง (bias) และ/หรือการหวังผลประโยชน์ต่างๆ และการจัดอันดับควรเกื้อหนุนกันระหว่างหน่วยงานที่จัดอันดับ และผู้ที่ได้ประโยชน์จากการจัดอันดับซึ่งคือสาธารณชน ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งมีความเห็นเพิ่มเติมว่าหน่วยงานที่จัดอันดับอาจจะมีมากกว่า 1 หน่วยงาน เพื่อให้ได้ความเห็นที่หลากหลาย

รูปแบบการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นที่แตกต่างกันออกไป ส่วนใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าการจัดอันดับมหาวิทยาลัยควรจัดทั้งในภาพรวม และจัดกลุ่มเป็นสาขาวิชา เนื่องจากมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีจุดเด่นจุดแข็ง และศักยภาพในสาขาวิชาที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งได้อธิบายเหตุผลเพิ่มเติมไว้ว่าการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยของไทยยังเป็นภาพเชิงซ้อน ที่มีสถาบันย่อย โครงสร้าง และหลักสูตรมากมายทั้งหลักสูตรภาคปกติ ภาคพิเศษนอกเวลาราชการซึ่งเก็บค่าเล่าเรียนที่แพงกว่า ดังนั้นการจัดอันดับมหาวิทยาลัยควรพิจารณาอย่างละเอียดให้เห็นภาพที่ชัดเจน

ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนเสนอความเห็นที่แตกต่างออกไป โดยมีความเห็นว่าอาจจัดอันดับมหาวิทยาลัยตามจุดเด่น 4 ภารกิจหลักอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยที่มุ่งการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยที่มีจุดเด่นในการวิจัย มหาวิทยาลัยที่มีจุดเด่นในการบริการวิชาการ จัดอันดับมหาวิทยาลัยตามศักยภาพที่ใกล้เคียงกัน หรือจัดอันดับมหาวิทยาลัยตามระยะเวลาที่ดำเนินการ (มหาวิทยาลัยเก่า มหาวิทยาลัยใหม่) เป็นต้น

ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่องค์กรต่างประเทศใช้ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกกับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ รูปแบบ/วิธีการ องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ต่างๆ ที่องค์กรต่างประเทศใช้ในการจัดอันดับ

มหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศไทยได้ แต่ควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทการจัดการศึกษาของประเทศไทยโดยปรับเกณฑ์ของตัวบ่งชี้บางตัวที่มหาวิทยาลัยของไทยยังก้าวไปไม่ถึงและเป็นตัวบ่งชี้ในระดับโลกให้เป็นในระดับประเทศ เช่น จำนวนอาจารย์ที่ได้รับรางวัล Noble Prize ปรับเป็นจำนวนอาจารย์ที่ได้รับรางวัลในระดับประเทศ โดยที่ตัวบ่งชี้ไม่ต้องมากคือ เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ เป็นตัวบ่งชี้ที่สรรหาง่าย ไม่ซับซ้อนมากนัก คุ่มค่าต่อการลงทุน แต่ต้องสะท้อนความเป็นจริงเรื่องของการวัดเพื่อประเมินจัดอันดับมหาวิทยาลัย โดยทั้งนี้ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการจัดอันดับในครั้งแรกๆ ควรได้มาจากการระดมความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิผู้บริหารมหาวิทยาลัย ตลอดจนผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา และนายจ้าง เนื่องจากมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน และการจัดอันดับในครั้งต่อไปให้มีการพัฒนาปรับปรุงตัวบ่งชี้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย website และการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อกลุ่มเป้าหมายในประเด็นคำถามทั้ง 6 ข้อ ทำให้ได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

1.1 นโยบายภาครัฐต้องมีความชัดเจน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ต้องมีใจที่เปิดกว้าง ยอมรับ และกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยเห็นความสำคัญของการประเมินเพื่อจัดอันดับ เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศเกิดการพัฒนา

1.2 รัฐต้องเห็นความสำคัญและส่งเสริมให้เกิดการประเมินเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัย โดยให้การสนับสนุนในการประเมินเพื่อจัดอันดับ และจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอให้กับหน่วยงานที่จะรับผิดชอบการประเมินเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัย

1.3 รัฐควรแก้ปัญหาระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันที่เป็นภาพเชิงซ้อนเนื่องจากพัฒนาการในช่วง 10-20 ปีที่ผ่านมาวิทยาลัยพยายามหลีกเลี่ยงจำกัดในทางระเบียบกฎหมายเพื่อช่วยตนเอง แต่ละมหาวิทยาลัยสร้างสถาบันย่อยหรือโครงการพิเศษ เปิดการเรียนการสอน/การบริการวิชาการในภาคค่ำ ซึ่งทำให้ภาพที่แท้จริงหรือความโดดเด่นที่แท้จริงของมหาวิทยาลัยไม่ปรากฏ

1.4 นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความสำคัญและต้องมีความชัดเจนกับทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน และนโยบายของรัฐกับการปฏิบัติต้องมีความสอดคล้องกัน

1.5 รัฐควรให้มหาวิทยาลัยเอกชนร่วมจัดการศึกษาในสาขาคณะวิชาที่มหาวิทยาลัยเอกชนมีศักยภาพ โดยรัฐเพียงกำกับในเชิงคุณภาพและมาตรฐานหรือประเมินติดตามเท่านั้น เพื่อให้มหาวิทยาลัยเกิดการปรับปรุงและพัฒนา

1.6 รัฐควรมีบทบาทและควบคุมดูแลมหาวิทยาลัยในระดับหนึ่ง ซึ่งอาจกำหนดเป็นหลักการกลางๆ ให้มหาวิทยาลัยยึดถือและดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และเพื่อเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศ รัฐเพียงกำกับดูแลในเชิงคุณภาพหรือประเมินเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนา โดยไม่ต้องควบคุมในเชิงกระบวนการ และ

ให้ความเป็นอิสระแก่มหาวิทยาลัยในส่วนอื่นๆ เพื่อให้มหาวิทยาลัยพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นเลิศ

1.7 รัฐควรให้มหาวิทยาลัยมีอิสระภาพทางความคิด อิสระทางวิชาการ อิสระในการวิจัย เพื่อให้เกิดความสร้างสรรค์และตามมาด้วยคุณภาพของการจัดการศึกษา และเพื่อให้มหาวิทยาลัยได้พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นเลิศ แต่ทั้งนี้อิสระทางวิชาการ (Academic Freedom) ต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบต่อทางวิชาการ (Academic Responsibility)

1.8 กองทุน Income Contingent Loan (ICL) เป็นโครงการหนึ่งที่ใช้ในการปฏิรูปอุดมศึกษาของไทยพร้อมทั้งใช้พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และให้โอกาสกับคนไทยในการได้รับการศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้น ทั้งนี้รัฐควรขยายกองทุน ICL โดยเร็ว ให้ครอบคลุมถึงนักศึกษาทุกชั้นปี และครอบคลุมไปจนถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอกด้วย

1.9 รัฐอาจให้การสนับสนุนเป็นพิเศษสำหรับการจัดการศึกษาในสาขาวิชาที่เป็นประโยชน์และมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ เช่น ด้านพลังงานหรือด้านเทคโนโลยีต่างๆ ที่จะทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า ซึ่งสาขาวิชาเหล่านั้นต้องอาศัยเงินทุนและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.10 รัฐควรจัดตั้งกองทุนสำหรับการจัดการศึกษาที่รับบริจาคเงินจากประชาชน (Endowment Fund) พร้อมกับสนับสนุนและจูงใจให้ประชาชนบริจาคเงินเพื่อการศึกษา เพื่อให้มหาวิทยาลัยต่างๆ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเอกชนได้มีเงินทุนหมุนเวียนไปใช้ในการจัดการ ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

1.11 รัฐควรจัดเก็บภาษีอากรในกรณีของสถาบันการศึกษาในอัตราที่ไม่สูงมากนัก เพื่อเป็นแรงจูงใจและเอื้อให้สถาบันการศึกษาจัดการศึกษาเพื่อส่วนรวม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่จะรับผิดชอบการประเมินเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัย

2.1 การประเมินเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัยควรทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยของไทย

2.2 ตัวบ่งชี้และกระบวนการที่ใช้ในการประเมินเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัย ต้องตั้งอยู่บนศาสตร์ของการประเมิน และตัวบ่งชี้ต่างๆ ต้องได้รับการยอมรับ

2.3 การเก็บข้อมูลต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการประสานงานกับมหาวิทยาลัย การวิเคราะห์ข้อมูลต้องใช้กระบวนการที่เป็นที่เชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ

2.4 มหาวิทยาลัยที่จะเข้ารับการประเมินเพื่อจัดอันดับควรเป็นไปโดยสมัครใจ

2.5 เนื่องจากการจัดอันดับให้ครอบคลุมมหาวิทยาลัยทั้งหมดต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนหนึ่ง การจัดอันดับมหาวิทยาลัยในระยะแรกๆ อาจเริ่มจากส่วนเล็กๆ ก่อน จากมหาวิทยาลัยที่มีเจตนารมณ์เป็นมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ เพื่อให้มหาวิทยาลัยเหล่านั้นพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยระดับสูงของประเทศและพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกต่อไป ในขณะที่มหาวิทยาลัยอื่นๆ ต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้เป็นมหาวิทยาลัยระดับประเทศ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับมหาวิทยาลัย

3.1 มหาวิทยาลัยอาจจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศ (Excellence Center) โดยกำหนดนิยามเป้าหมายและทิศทางให้ชัดเจนว่าจะเด่นหรือมุ่งเน้นไปทางด้านใดและทำการทุ่มเทอย่างเต็มที่และจริงจัง

3.2 มหาวิทยาลัยอาจพัฒนาไปใน 2 แนวทาง คือ มหาวิทยาลัยวิจัย (Research University) หรือมหาวิทยาลัยนานาชาติ (International University) โดยมหาวิทยาลัยควรมีการสอนและการวิจัยควบคู่กันไป

3.3 มหาวิทยาลัยต้องค้นคว้าและวิจัยอย่างต่อเนื่อง รัฐต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการวิจัย ประกอบกับงานวิจัยต้องมีคุณภาพ เป็นที่น่าสนใจ มีความรับผิดชอบทางวิชาการและตอบสนองต่อสังคม พร้อมกับต้องมีการนำงานวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์

3.4 มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งต้องมีจุดเด่น จุดแข็งเป็นของตนเอง หรือหาค่าศักยภาพของตนเอง ให้พบ แล้วทำการพัฒนาไปตามจุดเด่น จุดแข็งหรือจุดที่มหาวิทยาลัยมีศักยภาพ

3.5 มหาวิทยาลัยควรสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้มากยิ่งขึ้น เช่น เพิ่มการสัมมนาทางวิชาการ เพิ่มกิจกรรมทางวิชาการ เพิ่มการทำงานวิจัยเพื่อพัฒนา พร้อมกับมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันให้มากขึ้น

3.6 มหาวิทยาลัยควรเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับศิษย์เก่า สร้างความผูกพันระหว่างศิษย์กับมหาวิทยาลัยให้แน่นหนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งช่วยสร้างคุณภาพและสร้างแรงบันดาลใจให้ศิษย์เก่ามีใจทำงานเพื่อสังคม

3.7 ประเด็นอื่นๆ ที่ควรแก้ไขสำหรับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยไทย ได้แก่ การให้ข้อมูลต่อสาธารณะของมหาวิทยาลัยไทยยังไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษ คุณภาพอาจารย์และความทุ่มเทของอาจารย์เพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยยังน้อยอยู่ ผลงานตีพิมพ์ยังไม่เด่นชัด ซึ่งการแก้ปัญหาอาจทำได้โดยใช้ตัวบ่งชี้ที่จะประเมินเพื่อจัดอันดับเป็นกลไกในการพัฒนาและแก้ปัญหา

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

4.1 การจัดอันดับมหาวิทยาลัยของไทยอาจใช้ตัวบ่งชี้ (1) อัตราความสำเร็จการศึกษาโดยเฉลี่ย (2) จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง และ (3) ความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยในหมู่นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นตัวบ่งชี้ในการประเมินเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากตัวบ่งชี้ทั้งสามตัวนี้เป็นตัวบ่งชี้ที่องค์กรจัดอันดับในต่างประเทศเลือกใช้กันมากที่สุด (เลือกใช้ 3 องค์กร) นอกจากนั้นจำนวนงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงและความมีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยในหมู่นักวิชาการ/ผู้ทรงคุณวุฒิยังเป็นตัวบ่งชี้ที่องค์กรจัดอันดับให้น้ำหนักคะแนนสูงเป็นอันดับต้นๆ ของทั้งสามองค์กรจัดอันดับ

4.2 จำนวนงานวิจัยที่ได้รับการอ้างอิงเป็นตัวบ่งชี้ที่องค์กรจัดอันดับในต่างประเทศให้ความสำคัญ ดังนั้น ประเทศไทยควรเล็งเห็นถึงความสำคัญของตัวบ่งชี้นี้เช่นกัน โดยสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนเร่งผลิตและพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพ และเป็นงานวิจัยในระดับนานาชาติมากขึ้น

4.3 มหาวิทยาลัยต้องมีใจเปิดกว้าง ยอมรับในผลการประเมินและเห็นความสำคัญของการจัดอันดับมหาวิทยาลัยว่าเป็นการจัดอันดับเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่เป็นการจับผิด

4.4 มหาวิทยาลัยต้องให้ข้อมูลที่เป็นจริงเปิดเผย และโปร่งใส

4.5 การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีปัญหาและควรแก้ไขกันตั้งแต่ฐานราก ตั้งแต่ตัวเด็กที่เป็นเยาวชนของชาติ ซึ่งผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และสถานศึกษาควรปลูกฝังให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียน เอาใจใส่การเรียน และไฟที่จะเรียนรู้มากขึ้น ให้นักเรียนมีการศึกษาเป็นพื้นฐานที่เข้มแข็ง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป

4.6 เลิกค่านิยมที่มองเพียงใบปริญญาโดยไม่มองความรู้ และการให้ความสำคัญเฉพาะแต่การศึกษาในระดับปริญญา โดยละเลยความสำคัญในความรู้ความสามารถของนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นระดับการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเช่นเดียวกัน

4.7 การคิดนอกกรอบเป็นระบบการคิดที่ก่อให้เกิดการพัฒนา ดังนั้น ควรปรับปรุงวิธีการและระบบการคิดของคนไทยให้มีการคิดนอกกรอบและยอมรับความคิดใหม่ๆ

4.8 เลิกวัฒนธรรมหรือค่านิยมการเล่นพรรคเล่นพวก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ควรปลูกฝังวัฒนธรรมหรือค่านิยมใหม่ ให้คนไทยมีใจที่เปิดกว้างยอมรับบุคลากรจากหลายองค์กรหรือหลายสถาบัน เพื่อให้เกิดความคิดที่หลากหลาย เกิดความกระตือรือร้น เกิดการแข่งขัน อันจะนำมาซึ่งการพัฒนา

บรรณานุกรม

ชูเวช ชาญสง่าเวช. 2542. รายงานการวิจัยเรื่องการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ: แนวทางสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

_____. 23 กันยายน 2548. รองคณบดีคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยชินวัตร. สัมภาษณ์.

บัญชา แสงหิรัญ. 2 พฤศจิกายน 2548. อธิการบดีมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. สัมภาษณ์.

ปรีดา วิบูลย์สวัสดิ์. 2548. รายงานการวิจัยเรื่องตัวชี้วัดสมรรถนะหลักสำหรับประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษานานาชาติ. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

_____. 23 กันยายน 2548. อธิการบดีมหาวิทยาลัยชินวัตร. สัมภาษณ์.

มหาวิทยาลัยกับการก้าวเข้าสู่ World Class University: เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย 9-10 ธันวาคม 2547 ณ ศูนย์เทคโนโลยีชีวภาพ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. 2547. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สมศักดิ์ ทองงอก. 21 กันยายน 2548. ที่ปรึกษาด้านยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา. สัมภาษณ์.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2548. เอกสารประกอบการสัมมนาผู้บริหารมหาวิทยาลัย ประจำปี 2548 เรื่องมาตรฐานการศึกษากับการเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำระดับโลก ณ โรงแรมอมรินทร์ลากูน จังหวัดพิษณุโลก 27-29

- พฤษภาคม 2548.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- _____. 29 กันยายน 2548. ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. สัมภาษณ์.
- สวัสดิ์ ตันตระรัตน์. 7 ตุลาคม 2548. ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สัมภาษณ์.
- สิงหา เจียมศิริ. 27 ตุลาคม 2548. อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. สัมภาษณ์.
- สิทธิ์ วีรสรณ์. 18 พฤษภาคม 2548. “มองคุณภาพของมหาวิทยาลัยจาก “การจัดอันดับ”.” ผู้จัดการ: 12.
- สุทธศรี วงษ์สมาน. 11 ตุลาคม 2548. ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สัมภาษณ์.
- สุวิมล ว่องวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. 2542. รายงานการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย ปี 2540-2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- Academic Ranking of World Universities - 2005** [On-line]. April 19, 2005. Available: <http://ed.sjtu.edu.cn/ranking.htm>

- America's Best Colleges 2005: Ranking Criteria and Weights** [On-line]. May 4, 2005. Available: http://www.usnews.com/usnews/edu/college/rankings/about/weight__brief.php
- Higher Education, Shock Teacher Ranking for Unis** [On-line]. September 16, 2005. Available: <http://www.theaustralian.news.com.au/common>
- Methodology: Ranking Canadian Universities** [On-line]. June 24, 2005. Available: http://www.macleans.ca/universities/article.jsp?content=20041104__171841__5548#
- Netbig Chinese University Ranking 2001, Why Do We Go on and What Did We Do** [On-line]. April 26, 2005. Available: <http://rank2001.netbig.com/en/index.htm>
- Rankings of Australian Universities, Latest News: DEST Teaching Performance Rankings August 2005** [On-line]. August 18, 2005. Available: <http://www.australian-universities.com/rankings.php>
- World University Ranking** [On-line]. April 18, 2005. Available: http://www.thes.co.uk/statistics/international__comparisons

Miss. Praedau Foopanichpruk received her Master's degree in Business Economics and a Bachelor's degree in Statistics, both from Kasetsart University. She is currently working at The University of the Thai Chamber of Commerce. Her main interest is qualitative and policy research.

Miss. Lalida Preedakorn received her Master's degree in Economics from Kasetsart University and a Bachelor's degree in Economics from Chiangmai University. She is currently working at the University of the Thai Chamber of Commerce. Her main interest is qualitative and community study.